

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

ПОЖАРОВА ОКСАНА ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІ ДОМАШНІХ ПРАЦІВНИКІВ: СУЧАСНИЙ СТАН

Поширення коронавірусної хвороби (COVID-19), введення воєнного стану в Україні сприяло загостренню проблем правового регулювання праці домашніх працівників, що безумовно впливає на умови праці, заробітну плату та доступ їх до соціального захисту.

Міжнародна організація праці ще 1 червня 2011 року звернула увагу на те, що домашня праця недооцінюється, залишається непомітною та в багатьох випадках виконуються жінками, які особливо вразливі щодо дискримінації з точки зору зайнятості. Крім цього, в країнах з традиційно обмеженими можливостями зайнятості в формальному секторі домашні працівники складають значну частину робочої сили, а в деяких випадках вони відносяться до маргіналізованих верств населення. Тому визначаючи особливі умови, в яких здійснюється домашня праця та з метою доповнення загальних норм нормами, які спеціально орієнтовані на цих працівників, щоб вони мали можливість в повному обсязі реалізовувати свої права, була прийнята Конвенція про гідну працю домашніх працівників (фрілансерів) (далі – Конвенція) [1].

Вперше було визначене та закріплене поняття домашньої праці та домашніх працівників, а також основоположні стандарти та гарантії для зазначених осіб, які на умовах трудового договору займаються домашньою працею. Передбачено засоби для забезпечення домашнім працівникам гідних умов праці, а також захисту від дискримінації, різноманітних форм насильства та втручання в їх особисте життя.

Специфіка праці домашніх працівників вимагає передбачення для даної категорії осіб, окрім загальних, ще й спеціальних режимів робочого часу та відпочинку, належного врегулювання питання щодо нерозголошення домашнім працівником конфіденційної інформації про членів домашнього господарства, а також передбачення особливих процедур та додаткових підстав для припинення трудового договору з домашнім працівником.

Україна не ратифікувала вказану Конвенцію. Необхідність ратифікації конвенції № 189 була зумовлена перспективою запровадження в національне законодавство міжнародних стандартів та пов'язана із зобов'язаннями України перед Радою Європи. Тому відповідно до Плану заходів щодо забезпечення виконання положень Європейської соціальної хартії (переглянутої) на 2015-2019 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2015 року № 450-р, було заплановано на 2019 рік підготовка пропозицій щодо ратифікації зазначеної Конвенції. Потім 16 грудня 2020 року Кабінетом Міністрів

Україні було прийнято Розпорядження, яким затверджено План заходів з реалізації зобов'язань Уряду України, взятих в рамках міжнародної ініціативи «Партнерство Біарріц» з утвердження гендерної рівності. На виконання завдання, визначеного пунктом 11 Протоколу наради щодо пріоритетів гендерної політики, було підготовлено проект закону щодо ратифікації Конвенції.

23 червня 2021 року був зареєстрований проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання праці домашніх працівників (далі – Проект), який 10 квітня 2023 року Верховна Рада України прийняла за основу [2].

Проект підготовлено для захисту прав домашніх працівників у таких напрямках, як: забезпечення безпечних умов праці, враховуючи специфіку домашньої роботи; укладання та припинення трудового договору або контракту; встановлення додаткових гарантій тим, хто мешкає у домогосподарстві; особливості часу праці та відпочинку; оплата праці та їх участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування тощо. Передбачено внесення змін до Кодексу законів про працю України та законів України «Про оплату праці», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Однак деякі положення зазначеного Проекту потребують доопрацювання. Наприклад; запропоновано закріпити поняття домогосподарства, але в контексті цього визначення також необхідно передбачити критерії для можливості бути роботодавцем, крім того, суперечливим є внесення змін до КЗпП та доповнення переліку додаткових підстав щодо розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця ст. 41 частину першу пунктами 3-1 щодо вчинення домашнім працівником умисних, протиправних дій, і головне – у проекті не передбачено дієвого механізму щодо здійснення моніторингу та контролю за додержанням законодавства про працю щодо домашніх працівників (бажано було б передбачити конкретні умови, за яких може бути надано право доступу до приміщення домогосподарства з метою перевірки, враховуючи дотримання недоторканості приватного життя).

До введення воєнного стану в Україні загальна кількість працівників, які надавали побутові та персональні послуги в сім'ях, становила близько 162 тис. осіб (за оцінками Держстату), однак більша частина таких осіб перебували у тіньовому секторі економіки, не мали належного рівня соціального забезпечення, не отримували достойної заробітної плати та були позбавлені захисту від дискримінації з боку роботодавця.

Таким чином, правове регулювання праці домашніх працівників в Україні потребує вдосконалення з метою забезпечення соціального захисту цих працівників, створення умов для їх виходу з неформального сектору, враховуючи необхідність імплементації міжнародних та європейських стандартів щодо домашньої праці у національну юридичну практику.

Список використаних джерел:

1. Конвенція МОП про гідну працю домашніх працівників (фрілансерів) № 189 від 16.06.2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_530#Text
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання праці домашніх працівників : Проект Закону України № 5695 від 23.06.2021 р. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72335

Ключові слова: домашні працівники, трудовий договір, гідні умови праці, час відпочинку, оплата праці, механізм захисту, дискримінація, Конвенція МОП № 189.

Key words: domestic workers, employment contract, decent working conditions, rest time, remuneration, protection mechanism, discrimination, ILO Convention No. 189.

ПОТОПАХІНА ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ З НЕФІКСОВАНИМ РОБОЧИМ ЧАСОМ

У чинному трудовому законодавстві спостерігається тенденція поступової заміни стандартної форми зайнятості, яка передбачала наявність безстрокового трудового договору, стабільного робочого часу і відпочинку, нормовану заробітну плату, участь працівників в управлінні підприємства тощо, на нестандартну зайнятість, яка характеризується динамічністю та непередбачуваністю відносин, насамперед, для найманого працівника.

Останнє десятиріччя вітчизняні науковці-трудовики активно досліджують проблемні питання комплексного реформування трудового законодавства щодо правової регламентації нестандартних форм зайнятості, такі, як: С. Я. Вавженчук, С. В. Вишневецька, В. В. Жернаков, О. О. Коваленко, Т. В. Колеснік, Л. В. Котова, В. П. Кохан, Г. В. Кузьменко, І. В. Лагутіна, Т. В. Парпан, П. Д. Пилипенко, О. С. Припилюк, О. М. Рим, Я. І. Свічкарьова, Я. В. Сімутіна, Г. І. Чанишева, М. М. Шумило та ін.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо врегулювання трудових відносин з нефіксованим робочим часом» від 18.07.2022 р. № 2421-IX (далі – Закон № 2421-IX) [1] врегульовано одну з нестандартних форм зайнятості, що є досить поширеною на практиці, але до прийняття цього Закону не мала належної нормативної основи.

Нормативне визначення трудового договору з нефіксованим робочим часом міститься у частини першій ст. 211 Кодексу законів про працю (далі – КЗпП України) [2], згідно з якою «трудоий договір з нефіксованим робочим часом – це особливий вид трудового

Корнілова Олеся Володимирівна, Калмикова Наталія Юрійівна	
Поняття та ознаки людського капіталу	432
Примаченко Іван Федорович	
Джерела відновлення зруйнованого економічного потенціалу України в повоєнний період	434
Лешанич Світлана Євгеніївна	
Підприємство в умовах європейського вибору та війни в Україні	436

СЕКЦІЯ 10

ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ Й ПРАКТИКИ

Чанишева Галія Інсафівна	
Щодо законодавчого визначення понять колективної угоди та колективного договору	440
Yaroshenko Oleg	
The role of trade unions in resolving labour disputes	443
Вавженчук Сергій Ярославович	
До питання про ефективність способів захисту трудових прав	446
Вишновецька Світлана Василівна	
Європейські орієнтири розвитку науки трудового права у викликах сьогодення	449
Lagutina Iryna	
Right to strike and collective bargaining	452
Мельник Костянтин Юрійович	
До проблеми централізованого правового регулювання трудова і пов'язаних з ними відносин	454
Пижова Марина Олександрівна	
Щодо питання застосування гіг-контрактів	457
Бориченко Катерина Валеріївна	
Гарантії прав працівників при призупиненні дії трудова угоди	460
Краснов Єгор Володимирович	
Система органів із захисту прав у сфері соціального забезпечення	464
Гудзь Анна Олександрівна	
Суб'єкти правовідносин із недержавного пенсійного забезпечення	467
Пожарова Оксана Вікторівна	
Законодавче забезпечення праці домашніх працівників: сучасний стан	470
Потопахіна Ольга Миколаївна	
Поняття та зміст трудового договору з нефіксованим робочим часом	472